Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 10.9.2021

U 31/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kannattaa U-kirjeen linjauksia.

EU-tason järjestelmä on kannatettava

Suomen kaltaisella kansantaloudella on intressi varmistaa, että EU:n jäsenvaltioiden välille ei synny valtiontukea koskevaa kilpailua eli kilpailua siitä, mikä EU-maa pystyy avokätisimmin tukemaan maassaan sijaitsevia ja usein kansallisia yrityksiä (estetään ns. haitallinen tukikilpailu). Nyt esitetty asetus on looginen jatko EU:n yleiselle valtiontuen politiikalle, koska ehdotettu asetus käytännössä estää/vaimentaa sitä, ettei haitallista tukikilpailua synny myöskään EU:n ulkopuolisista maista kanavoituvalla valtiontuella.

Viime vuosina on ollut selviä merkkejä siitä, että EU:n jäsenvaltioissa pidetään EU:n ulkopuolelta kanavoituvia tukia osin myös markkinoita vääristävinä. Tämä seurauksena näissä maissa on keskusteltu, että asiantilan korjaamiseksi tarvitaan lainsäädäntötoimia. Komission asetusehdotus on tässä suhteessa tervetullut, koska sillä vältetään kansallisten lainsäädäntötoimien tarve, jotka taas voisivat olla toisiinsa nähden sisällöllisesti erilaisia. On hyvä, että ongelmaa ratkaistaan yhdellä ja yhtenäisiin periaatteisiin pohjautuvalla EU-tason regiimillä.

Valvonnan riippumattomuus

KKV:lle ei sellaisenaan kuulu perinteinen valtiontuen valvonta. KKV:n käsitys kuitenkin on, että valtiontuen valvontaa tulee hoitaa poliittisesti riippumaton taho. Siksi esimerkiksi EU:n valtiontuen valvonta kuuluu EU:n komissiolle, eikä EU:n jäsenmailla ole valvonnassa toimivaltaa. Myös nyt ehdotetun asetuksen toimeenpanossa on syytä varmistaa, että valvonta säilyy riippumattomalla taholla (komissiolla) ja että asetuksen mukainen kilpailuanalyysi on mahdollisimman läpinäkyvää. Siksi on kannatettavaa, että ehdotettu järjestelmä perustuu kilpailuolosuhteiden arviointiin eikä esimerkiksi poliittiseen harkintaan tuen sallittavuudesta.

Investoinnit voivat myös edistää kilpailua

Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi investoinnit, joihin voi liittyä kilpailulle haitallisia rahoituksellisia ratkaisuja (financial contributions) ja joita voidaan pitää haitallisena valtiontukena. Toisaalta kaikki valtiontuen järjestelyt eivät välttämättä ole markkinoille haitallisia, mikä on todettu myös EU:n valtiontukea koskevan valvonnan yhteydessä. Lisäksi monet uudet investoinnit EU:n alueella voivat olla myös kilpailua edistäviä, kun markkinoille tulee uusien investointien myötä esimerkiksi lisää tuotantokapasiteettia, uutta teknologiaa tai uusia menetelmiä hyödykkeiden jakelun järjestämiseksi.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 (pvm/mpm)
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **kkv.fi**

ALLEKIRJOITETTU KONEELLISESTI
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

Jotta kilpailua edistävien uusien investointien markkinoille pääsyä ei perusteettomasti vaikeuteta, yritysten tulisi jo investointien neuvottelu- ja suunnitteluvaiheessa voida mahdollisimman hyvin ennakoida potentiaalisesti ongelmalliset tukitilanteet. Tämä edellyttää sitä, että uuden asetuksen soveltama kilpailuanalyysi eri järjestelyiden haitallisista vaikutuksista (theory of harm) olisi mahdollisimman avoimesti eri osapuolten tiedossa. Vaikka analyysi on jossain määrin aina tapauskohtaista kunkin tapauksen ominaispiirteistä johtuen, lähtökohtana kilpailuanalyysin avoimuus on tärkeää, jotta vaimennetaan investointeihin liittyviä epävarmuuksia, joita uusi asetus voi tuoda mukanaan.

Kansallisten viranomaisten asema avoin

Jos asetus tulee nykyisessä muodossaan voimaan, se tulee eniten vaikuttamaan komissioon, josta tulee asetuksen soveltaja. Asetusluonnoksessa nostetaan kuitenkin esiin se, että komissio saattaa rakentaa koordinaatiomekanismin myös kansallisten viranomaisten kanssa (asetusluonnos s. 49-50). Nämä viranomaiset nimettäisiin myöhemmin asetuksen voimaantulon jälkeen. Mikäli Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tulee mahdollisessa uudessa valvontajärjestelmässä tehtäviä, on varmistettava, että nämä lisätehtävät eivät heikennä viraston jo olemassa olevien toimintojen tehokasta hoitamista. Tämä koskee myös sitä, että mahdollisten uusien tehtävien toimivaltuudet ovat siinä määrin tarkkarajaisia, että rajanveto viraston nykyisiin valvontatehtäviin säilyy selkeänä.

Myönteisiä vaikutuksia kuluttajiin

Komission arvion mukaan uusi lainsäädäntö vaikuttaisi ainakin pidemmällä aikavälillä positiivisesti myös kuluttajien asemaan, kun ulkomaisella tuella kilpailua vääristävien järjestelyiden määrä vähenisi EU:n sisämarkkinoilla. Tämä perustuu siihen, että kilpailulle haitallisten tukielementtien poistaminen markkinamekanismista luo edellytyksiä sellaiselle aidolle kilpailulle, joka viime kädessä hyödyttää myös kuluttajia.

Rainer Lindberg
johtaja